

Mesto Levoča
Mestský úrad, Námestie Majstra Pavla 4, 054 01 Levoča
JUDr. Dana Rusnáčiková - hlavná kontrolórka mesta Levoča

ODBORNÉ STANOVISKO
k Návrhu rozpočtu mesta na rok 2024 s výhľadom na roky 2025 – 2026

Rozpočet mesta Levoča je súčasťou štátneho rozpočtu a základným prvkom hospodárenia Mesta Levoča, ktorého cieľom je plniť úlohy mesta, zabezpečovať jeho rozvoj a potreby obyvateľov.

Včasné, spoľahlivé a efektívne naplnenie kontrolného systému v meste plní jej základný cieľ – odhaľovať odchýlky od platných noriem a prijímať opatrenia na ich odstránenie s cieľom ochrany účinnosti, efektívnosti a hospodárnosti využívania verejných zdrojov.

A/ Východisko stanoviska k Návrhu rozpočtu na rok 2024 s výhľadom na r.2025 – 2026

Hlavná kontrolórka mesta Levoča v súlade s § 18f ods.1., písm.c) zákona č.369/1990 Zb. predkladá Stanovisko k Návrhu rozpočtu mesta Levoča na rok 2024 s výhľadom na roky 2025-2026. V Stanovisku sa vyjadruje k návrhu rozpočtu, posudzuje jeho súlad s platnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, štátnym rozpočtom (ďalej v texte ŠR), odhadom očakávanej skutočnosti za rok 2023 a prognózou vývoja na roky 2024-2026 a to v podmienkach mesta.

A. 1. Zákonnosť návrhu rozpočtu mesta Levoča

A/ 1.1. Legislatívny rámec tvorby rozpočtu mesta Levoča

Návrh rozpočtu na rok 2024 s výhľadom na roky 2025-2026 vychádza zo všeobecne záväzných právnych predpisov, Metodiky ESA2010, VZN mesta, smerníc, cenníkov a zmlúv s dopadom na plnenie príjmov a čerpanie výdavkov mesta.

A.2. Metodická správnosť Návrhu rozpočtu mesta Levoča na rok 2024 s výhľadom na roky 2025 – 2026

A/2. 1. Návrh rozpočtu mesta Levoča – metodická správnosť

Návrh rozpočtu mesta na rok 2024 s výhľadom na roky 2025 – 2026 je zostavený podľa § 14 zákona č.523/2004 Z.z. a Príručky na zostavenie návrhu rozpočtu MF SR č. 008193/2023-411. Obce zasielajú údaje o rozpočte Ministerstvu financií SR prostredníctvom RIS-Sam. Na základe § 4 ods.4 zákona č.523/2004 Z.z. obce zostavujú rozpočet podľa rozpočtovej klasifikácie, umožňujúcej MF SR vytvoriť zostavy o príjmoch a výdavkoch verejnej správy.

Rozpočet je zostavený v súlade s Opatrením MF SR č. MF/010175/2004-42, ktorým je ustanovená druhová, organizačná a ekonomická klasifikácia rozpočtovej klasifikácie a opatrenia, ktorými sa triedia príjmy a výdavky rozpočtov obcí a finančné operácie.

Návrh rozpočtu mesta je zostavený v súlade s Vyhláškou ŠÚ SR č.257/2014 Z.z.. Zákon č.310/2016 Z.z. ukladá povinnosť rozpočtovým organizáciám rozpočtovať aj príjmy, ktoré predpokladá získať.

Návrh rozpočtu mesta je zostavený vecne a reálne, pravdivo, zohľadňuje jeho riziká v podmienkach mesta, je zostavený na zásade účinnosti so zabezpečením vnútornej kontroly. Návrh vyjadruje kvalitu ľudských zdrojov, účinnosť výdavkov na princípe Hodnoty za peniaze, monitoruje a pomenúva riziká a rezervy, riadi dlh, sleduje výdavky a možnosti ich viazania, vyjadruje stratégiu rozvoja mesta a investícií, hodnotí udržateľnosť na úseku školstva, sociálnych vecí a nastavuje motivujúci daňový systém.

A/2. 2. Návrh programového rozpočtu mesta Levoča – metodická správnosť

Mesto pri zostavení programového rozpočtu postupovalo podľa § 4 ods.5 zákona č.583/2004 Z.z., platnej Metodiky programového financovania rozpočtu MF SR č.5238/2004-42 a manuálu pre programové rozpočtovanie.

A/ 2.3. Zverejnenie Návrhu rozpočtu na rok 2024 s výhľadom na r.2025-2026

Návrh rozpočtu bol v súlade s § 9 ods.2 zákona č.369/1990 Zb. zverejnený na elektronickej úradnej tabuli i úradnej tabuli mesta dňa 29.11.2023 v zákonnej lehote 15 dní pred prerokovaním v mestskom zastupiteľstve dňa 15.12.2023.

A/2.4. Zásady rozpočtového procesu

Úlohou rozpočtovania je zmobilizovať organizačné a finančné zdroje mesta so zámerom naplniť ciele samosprávy. Rozpočet mesta je plán, ktorý by mal obsahovať priority, rozdeliť zdroje medzi jednotlivé aktivity, určiť úroveň a smerovanie činností a poskytovať súhrnnú informáciu o finančnej situácii a zámeroch mesta. Rozpočtovanie upravuje zákon č. 583/2004 Z. z., ktorý obsahuje príjmy od subjektov tvoriacich zdroje a výdavky pre subjekty spotreby, určené na princípoch solidarity. Rozpočet a jeho zmeny schvaľuje Mestské zastupiteľstvo uznesením.

Rozpočet obce je decentralizovaný, ekonomický, nenávratný, záväzný zdroj financovania činnosti mesta a predstavuje bilanciu príjmov a výdavkov na rozpočtový rok. Mesto slobodne a samostatne hospodári s majetkom a prostredníctvom rozpočtu realizuje svoj rozvoj, investície a regionálnu politiku. Štát zasahuje do kompetencií obcí výhradne zákonom.

Rozpočtový proces je realizovaný na zásadách verejnosti a publicity, vyrovnanosti, úplnosti a jednotnosti. Prioritou pre zostavenie rozpočtu je kvalita a stratégia rozpočtovania, investovanie, tvorba rezerv a riadenie dlhu, zavedenie výdavkových stropov a ich udržateľnosť, účinnosť, efektívny daňový systém a kvalitné ľudské zdroje.

B/ Východiská tvorby Návrhu rozpočtu mesta Levoča na rok 2024 s výhľadom na roky 2025 - 2026

B/1.1. Tvorba návrhu ŠR – východisko pre rozpočet mesta Levoča

Návrh rozpočtu je spracovaný na základe čl.58 Ústavy SR, § 6 zákona č.523/2004 Z.z. a Prognózy vývoja s predpokladom vývoja HDP pre rok 2023 vo výške 1,2 %, na rok 2024 vo výške 1,4 %, na rok 2025 vo výške 2,9 % a na rok 2026 vo výške 3,0 % rastu. SR je povinná od r.2022 uplatňovať pravidlá Paktu stability a rastu a pri prekročení deficitu vstúpiť do „procedúry nadmerného deficitu“, čo zaradí SR do korekčnej časti, v ktorej je Európska komisia povinná pod hrozbou sankcií stanoviť požiadavky konsolidácie verejných financií.

Významnú zložku zníženia deficitu a oživenia hospodárstva SR a aj obcí tvoria fondy EÚ, v ktorých má SR alokovaných 7,9 mld. euro z programovacieho obdobia r. 2014-2020, takmer 13 mld. z programovacieho obdobia na roky 2021-2027 a v Pláne obnovy a odolnosti ďalších 6,3 mld. euro na zabezpečenie udržateľného rozvoja a podporu inovácií. Plán obnovy a odolnosti je založený na reformách a investíciách, v reforme verejnej správy a zelenej ekonomiky.

Mesto ako súčasť verejnej správy musí byť strategicky (PHSR, Akčný plán, ÚP, plány a generely), projekčne i personálne pripravené na čerpanie nenávratných zdrojov financovania rozvoja mesta a zvyšovania kvality života obyvateľov z programov EÚ. Mesto je úspešné v čerpaní eurofondov, avšak výkonnosť je potrebné zvyšovať.

B/1.2. Štátny rozpočet na rok 2024

Vláda SR ešte v októbri predstavila na rok 2024 nereálny a nevykonateľný vyrovnaný rozpočet, so schodkom 2,41 mld. eur, ktorý je kompenzovaný prebytkovým rozpočtom ostatných subjektov verejnej správy vrátane územnej samosprávy. Podľa MF SR je nevyhnutná konsolidácia verejných financií, pretože deficit verejného dlhu sa pohybuje okolo 60 % hranice zadĺženia a hrozí zhoršenie ratingu pre SR a drahšie požičiavanie peňazí na kapitálových trhoch. Konsolidácia by mala byť postupná, aby neohrozila ekonomický rast.

Vláda v čase spracovania tohto stanoviska spracovala návrh štátneho rozpočtu a konštatuje, že má rozbité verejné financie, astronomický deficit, vysoký štátny dlh, zvyšujúce sa ceny plynu a vyvíja úsilie na dohode o rozpočte, prijíma konsolidačné opatrenia a nebude znižovať dosiahnutý štandard. V roku 2024 vyplatí dôchodcom v plnej výške 13.dôchodok, rodičovský dôchodok, bude pomáhať pri splátkach úrokov k hypotekárnym úverom, viac peňazí pôjde do zdravotníctva. Vláda prijala rozhodnutia na konsolidáciu verejných financií a to dodatočne zdaníť banky, zavádza daň z ropy, zvyšuje spotrebné dane z tabaku a alkoholu, o 1 % zvyšuje zamestnávateľom zdravotný odvod a znižuje II.pilier dôchodkového zabezpečenia o 1 % a získané zdroje sa použijú na vyplatenie rodičovského dôchodku. Tempo konsolidácie verejných financií nebude vyššie ako 0,5 %.

ZMOS žiada od vlády dofinancovať územné samosprávy tak, aby dokázali plniť svoje základné funkcie. Obce čaká ťažký rok 2024, je problém s financovaním chodu obce, ktoré budú musieť viazať výdavky a obmedzovať prevádzku infraštruktúry, školstva, sociálnych služieb. Aj napriek takmer plošnému zvyšovaniu miestnych daní a poplatkov peniaze na chod obcí chýbajú a obce potrebujú dofinancovať ešte 0,5 mld. euro na zabezpečenie základného chodu obcí.

C/ Tvorba Návrhu rozpočtu mesta Levoča na roky 2024 s výhľadom na roky 2025 – 2026

C/ 1.1. Návrh rozpočtu mesta Levoča na rok 2024 s výhľadom na roky 2025-2026

Mesto Levoča má špecifické postavenie čo má vplyv i na rozpočet. Mesto zapísané v UNESCO, religiózne centrum je s rozlohou 114,77 ha ôsmym najväčším mestom SR, čo má vplyv na hospodárenie i obslužnosť územia. Levoča zapísaná v UNESCO patrí k navštevovaným mestám, čo si vyžaduje logistiku i financie na rozvoj cestovného ruchu (správa pamiatok, informačná kancelária, pútnická turistika, kultúra, šport, verejné priestranstvá, parkoviská a oddychové zóny).

Energetická kríza, inflácia, dlhová služba a vojna na Ukrajine si vyžadujú riešenia s dopadom na rozpočet mesta.

Návrh mesta obsahuje skutočné plnenie a čerpanie rozpočtu za rok 2021 a 2022, očakávanú skutočnosť na rok 2023, rozpočet na rok 2024 a výhľad na roky 2025-2026. Mesto dodržalo pri zostavení rozpočtu § 4 ods. 6 zákona č.523/2004 Z.z. a článok 9 ods. 1 ústavného zákona č.493/2011 Z.z.o dlhovej službe.

Návrh rozpočtu na rok 2024 s výhľadom na roky 2025 – 2026 v členení podľa § 10 ods.3 a § 10 ods.7 zákona č.583/2004 Z.z.:

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Očak.skut. 2023	Rozpočet 2024	Index rastu
Bežné príjmy	14215260	15098744	16320653	15510239	0,95
Bežné výdavky	13351433	14807895	16419913	15448917	0,94
Hospodárenie: prebytok	+863827	290849	-99260	61322	
Kapitálové príjmy	2862309	3393485	380264	4868886	12,80
Kapitálové výdavky	6260788	3770750	3801351	6175729	1,62
Hospodárenie: schodok	-3398479	-377265,59	-3421087	-1306843	
Finančné operácie príjmové	7475947	7627753	4226738	1382786	0,33
Finančné operácie výdavkové	614298	5533099	706391	137265	0,19
Krytie VH finančnými oper.	6861649	2094654	3520347	1245521	
Hospodárenie celkom po započítaní fin. operácií	4326997	2008237	0	0	

Zostavenie rozpočtu obce upravuje § 4 zákona č. 583/2004 Z.z., rozpočet obce je súčasťou rozpočtu verejnej správa. Štát finančne nezabezpečuje platobnú schopnosť obce a nezodpovedá za ňu. Pre potreby vyčíslenia schodku rozpočtu obce sa uplatňuje jednotná metodika a rozpočtová klasifikácia.

Orgány mesta v súlade so štátnym rozpočtom, prognózou vývoja, všeobecne záväznými právnymi predpismi, VZN mesta, cenníkmi a zmluvami, skutočnosťou r.2022 a očakávanou skutočnosťou r.2023 spracovali Návrh rozpočtu na r. 2024, ktorý hodnotí výkonnosť mesta, možnosti plnenia príjmov a čerpania výdavkov. Rozpočet je zostavený podľa určenej štruktúry, v súlade s rozpočtovými pravidlami a garantuje plnenie funkcií mesta. Návrh bol zverejnený na úradnej tabuli mesta 29.11.2023.

Návrh rozpočtu je spracovaný v súlade s § 9 ods.1 zákona č.583/2004 Z.z. v členení na skutočnosť za r.2021 a 2022, očakávanú skutočnosť r.2023, návrh rozpočtu na r.2024 s výhľadom na r. 2024 – 2025. Rozpočet na rok 2024 je pre mesto záväzný, rozpočty na nasledujúce roky majú orientačný charakter.

Návrh rozpočtu je zostavený v súlade s § 10 ods.3 zákona č. 583/2004 Z. z., vnútorne sa člení na bežný rozpočet, kapitálový rozpočet a finančné operácie, v súlade s § 10 ods. 4 zákona č. 583/2004 Z. z. zostavený na úrovni hlavnej kategórie ekonomickej klasifikácie rozpočtovej klasifikácie obsahuje programy a ciele, v nadväznosti na § 10 ods. 5 cit. zákona je predložený v členení podľa rozpočtovej klasifikácie a v nadväznosti na § 10 ods.6 cit. zákona obsahuje aj údaje o finančných operáciách.

Návrh rozpočtu príjmov vychádza z prognózy vývoja podielových daní, zákona č. 564/2004 Z. z. a NV SR č.668/2004 Z. z., obsahuje finančné vzťahy k fyzickým osobám a právnickým osobám zapojeným na rozpočet mesta, finančné operácie, príjmy z VZN a zmlúv, transfery na prenesený výkon štátnej správy a príjmy organizácií zriadených mestom.

Návrh rozpočtu na r. 2024 je po zapracovaní finančných operácií zostavený ako vyrovnaný, bežný rozpočet je tvorený s minimálnym prebytkom vo výške 61 322 eur, ktorý nepostačuje na krytie splátok istín úverov. Kapitálový rozpočet je schodkový – 1 306 843 euro, výsledok finančných operácií, ktoré vykrývajú schodok rozpočtu predstavuje 1 245 421 euro. Celkový rozpočet je krytý finančnými operáciami a je zostavený ako vyrovnaný.

Mesto zriadilo obchodné spoločnosti, ktorých je 100 % zriaďovateľom a ktoré hospodária s verejnými prostriedkami podliehajúcimi verejnej kontrole.

Lesy mesta Levoča s.r.o., napriek znižovaniu výnosov zabezpečujú obnovu mestských lesov, zveľaďujú majetok mesta a do rozpočtu plynú príjmy z nájmu pozemkov.

Stavebná prevádzkareň – registrovaný sociálny podnik bola v r.2020 transformovaná na sociálny podnik, v roku 2023 participovala na investičných výdavkoch mesta.

Mesto je minoritným akcionárom Nemocnica Agel Levoča a.s., ktorá nakladá s majetkom mesta, plynú jej komparatívne výhody z verejnoprospešného partnerstva. Orgány mesta sú povinné zosúladiť súčasný stav s právnym stavom, prehodnotiť prenechanie majetku mesta za odplatu, určiť výšku transferového oceňovania a nastaviť mechanizmus plnenia príjmov a čerpania výdavkov na obnovu majetku mesta. V prípade ponechania mechanizmu účinnej nájmovej zmluvy je toto plnenie možno považovať za nedovolenú štátnu pomoc.

C/ 1.2. Návrh rozpočtu príjmov mesta na rok 2024 s výhľadom na roky 2025-2026

Plnenie bežných príjmov rozpočtu v objeme 15 510 239 euro je určené analýzou príjmových možností na princípe opatrnosti. Rozpočet príjmov nemá žiadne skryté rezervy, zohľadňuje reálny vývoj príjmov s rizikom naplnenia podielových daní v objeme 8 441 178 euro a prognózou ich rastu o 1,02 % oproti roku 2023. Vývoj vlastných daní z majetku je rozpočtovaný v objeme 1 478 tis. euro, zvýšenie miestnych daní a poplatkov zohľadňuje mieru ich likvidity. Nedaňové príjmy sú rozpočtované v objeme 1 782 tis.euro, zvýšenie príjmu je z prenájmu pozemkov a prenájmu bytov, odovzdaných do užívania v roku 2022.

Výnos podielovej dane, ktorý slúži na krytie originálnych kompetencií poukázaný územnej samospráve je rozpočtovaný podľa zákona č.564/2004 Z.z., NV SR č.668/2004 v znení NV č.519/2006 v objeme 8 441 178 euro a tvorí 54,42 % bežných príjmov mesta. Nárast podielových daní je priamo závislý od ekonomického cyklu, zamestnanosti a v poslednej dobe najmä od politiky štátu, kedy napr. vyplácanie daňového bonusu v r.2023 vo výške 1,5 mld. euro zo štátneho rozpočtu je na vrub podielovej dane alebo na rok 2024 návrh kompenzácie rastu hypotekárnych úrokov. Podielové dane sú určené na plnenie originálnych kompetencií mesta (platy a odvody zamestnancov, krytie samosprávnych funkcií).

V roku 2024 nie je v rozpočte zahrnuté navrhované financovanie školstva a zvyšovanie platov. Mesto na r.2024 prijalo VZN o výške dotácií a VZN o výške príspevkov pre školstvo. Kompetencie materských škôl majú byť od r. 2025 hradené transférom zo štátneho rozpočtu na prenesený výkon štátnej správy na zavedené povinné predškolské vzdelávanie. Z podielových daní bude mesto hradíť len originálne kompetencie – výchovu a vzdelávanie v ZUŠ, ŠKD, CVČ a školské stravovanie v ŠJ.

Plnenie vlastných daňových príjmov (miestne dane a poplatky) a vývoj nedaňových príjmov (prenájom majetku a poplatky) je rozpočtovaný o takmer 183 tis.eur viac oproti r. 2022 z titulu zvýšenie platieb miestnych daní a poplatkov v súlade s VZN mesta a so zohľadnením opatrení. Mesto vymáha nedoplatky na daniach a poplatkoch v daňovom exekučnom konaní. V rozpočte mesta na r.2024 nie je zohľadnený výdavok na procesné zmeny v zbere odpadov, pričom výdavky na zber a likvidáciu odpadov z roka na rok narastajú. Miestne dane a poplatky aj po ich zvýšení predstavujú 9,52 % celkových bežných príjmov mesta, pričom priemer SR je 13 % celkových bežných príjmov obcí.

Nedaňové príjmy sú rozpočtované podľa VZN, cenníkov a zmlúv účinných k 1.1.2024 v objeme 1 782 tis. € so zaznamenaním výpadkov príjmov z HPZ. Mesto od r.2014 zaznamenáva výpadok príjmov z mestských lesov, ktorý bol len čiastočne nahradený príjmom z HPZ.

Výpadkom vlastných nedaňových príjmov pre rok 2024 je i **výnos z cestovného MHD** v predpokladanom objeme cca 35 tis. euro a je potrebné uvažovať opätovne o spoplatnení cestovného.

Granty a transfery na prenesený výkon štátnej správy v objeme 3 809 399 euro sú účelovo určené verejné zdroje z kapitol štátneho rozpočtu a predstavujú 24,56 % bežných príjmov mesta. V roku 2024 nie je rozpočtovaný transfér na zabezpečenie opatrovateľskej služby.

Podľa § 3 ods. 4 zákona č. 583/2004 Z. z. ak sa zákonom prenáša na obec výkon štátnej správy, náklady preneseného výkonu štátnej správy na obce sa uhrádzajú zo štátneho rozpočtu v rozsahu určenom zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. Mesto podľa cit. ustanovenia zákona a pridelených finančných prostriedkov nie je schopné zabezpečiť výkon agendy a dofinancúva ju z vlastného rozpočtu.

Rozhodnutia o verejných výdavkoch je nevyhnutné vykonávať na tej úrovni verejnej správy, ktorá je za plnenie úloh zodpovedná, má právomoci a finančné zdroje. Územná samospráva je podfinancovaná a je nevyhnutné posúdiť dostatočnosť zdrojov na plnenie povinností a s presunom kompetencií zo štátnej správy dopočítať i transfery na ich zabezpečenie. Mechanizmus finančného dorovnávania podľa NV č. 668/2004 nereflektuje zmeny podmienok (demografiu, klímu a iné) a nemotivuje k efektívnemu využívaniu verejných zdrojov obcí.

Financovanie obcí je založené na vyrovnávaní a na princípe solidarity, nepovinné úlohy by nemali byť hradené z finančného vyrovnania ale z vlastných daňových príjmov obcí. Centralizácia financovania znižuje motiváciu využívania územia na rast ekonomiky, znižuje zodpovednosť za verejné výdavky pretože je oddelená zodpovednosť za ich výšku a výber od rozhodovania o ich použití. V obciach neexistuje prepojenie medzi poskytovaním služieb a platením dane (programový rozpočet), transfery zo štátneho rozpočtu nekryjú výdavky a závisia od vlády, racionalizácia v obci sa vráti tak že obec dostane menej finančných zdrojov. Cenové zásahy a neprehľadné finančné toky majú negatívne dopady na rozpočty obcí (zmeny zákonov, investičné stimuly, zákon o podpore znevýhodnených okresov a iné).

Územná samospráva je napriek rastu transferov, podielových daní i vlastných daňových príjmov podfinancovaná, mestá nedokážu kryť modernizačný dlh, plniť prístupové dohody s EÚ, realizovať zákonné požiadavky a zabezpečovať rozvoj územia. Výdavky obcí sú pod priemerom EÚ (23,1 % v EÚ), objem by sa mal pre SR zvýšiť o 2 mld. euro. Zdrojom by malo byť vytvorenie podmienok pre vyšší príjem z miestnych daní, tvorba fondu na odstránenie modernizačného dlhu, vyrovnávanie sociálnych a ekonomických záťaží, úprava financovania regionálneho školstva.

Ako z prehľadu vyplýva, aj mesto Levoča dofinancovalo prenesený výkon štátnej správy na jednotlivých úsekoch (na nedostatok upozorňuje i NKÚ). Účinnosť výdavkov je potrebné vyhodnocovať i vzhľadom na riziká a potreby, za vynaložené financie je potrebné kvantifikovať hodnotu za peniaze.

Kapitálové príjmy sú rozpočtované vo výške 4 868 886 euro z tranférrov na investičnú činnosť (dom meštiansky NMP 47, amfiteáter, ihrisko G.Haina). Mesto na rok 2024 rozpočtuje príjem z predaja kapitálových aktív – z predaja pozemkov v objeme 76 tis. eur (reálne zmluvy sa premietnu v rozpočte).

Finančné operácie na strane príjmov sú rozpočtované v objeme 1 382 786 euro, z toho je čerpanie Environmentálneho fondu v objeme 160 tis.euro, dočerpanie dlhodobého úveru schváleného

v r. 2022 v objeme 549 tis. euro, fondové peniaze uložené na účte rezervného fondu a investičného fondu v objeme 1 144 tis. euro a čerpanie nevyčerpaných dotácií v objeme 663 tis. euro.

Hlavná kontrolórka mesta sa oboznámila s návrhom na strane príjmov rozpočtu mesta na rok 2024, zostaveným na princípe opatrnosti a uistenia o jeho naplnení.

C/ 1.3. Návrh rozpočtu výdavkov mesta Levoča na rok 2024

Rozpočet bežných výdavkov je spracovaný na výdavky preneseného výkonu štátnej správy podľa § 7 ods.1 zákona č.583/2004 Z. z., výdavky originálnych kompetencií mesta a rozpočtových a príspevkových organizácií, správy úradu a majetku mesta. V súlade s § 6 ods.12 písm. b) zákona č.596/2003 Z. z. sú v rozpočte vyčlenené zdroje pre neštátne školy i dotácie z rozpočtu mesta.

Pri spracovaní rozpočtu výdavkov predkladateľ vychádzal z požiadaviek organizácií a úradu, žiadostí škôl a prijímateľov dotácií, poskytnutých v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a VZN mesta.

Návrh výdavkov bežného rozpočtu je spracovaný podľa funkčnej klasifikácie na položky, vymedzený programami, zohľadňuje financovanie zákonom uložených povinností. Pri návrhu výdavkov bola pozornosť venovaná aj fakultatívnym plneniam voči obchodným partnerom (Nemocnica Levoča), v sociálnej oblasti (voda Levočské Lúky), komunitnej a sociálnej práci, školstvu, komunálnym službám a výdavkom na šport a kultúru. Výdavky mesta je nevyhnutné prehodnotiť a prijať opatrenia na ich viazanie, v opačnom prípade mesto nie je schopné ich kryť.

Bežné výdavky na rok 2024 sú rozpočtované vo výške 15 448 917 euro, oproti predpokladu roku 2023 viazané na 0,94 %. Viazanie výdavkov je nevyhnutnosťou pre dosiahnutie vyrovnaného hospodárenia, rozpočet na strane výdavkov je napätý a bez rezervy pre ďalšie znižovanie. Mesto čaká reštrukturalizácia výdavkov napr. v školstve, sociálnych službách, výbere cestovného alebo čiastočné upustenie od vykonávania originálnych kompetencií napr. na úseku opravy ciest a chodníkov.

Schodok bežného hospodárenia nekryje ani výdavky na splátky istín úverov dlhovej služby a mesto bude musieť pristúpiť k refinancovaniu úverov. Mesto v čase finančnej krízy, energetickej krízy a zvyšovania inflácie netvorí žiaden finančný vankúš na zabezpečenie platobnej schopnosti mesta – naopak na jej krytie plánuje v roku 2024 zapojiť čerpanie úveru na bežné výdavky. Celoplošné viazanie výdavkov bez ich prehodnotenia a prijatia opatrení na ich znižovanie vytvorí do budúca investičný dlh mesta.

Výdavky na chod úradu sú rozpočtované vo výške 1 939 627 euro, z toho valorizované platy a odvody sú rozpočtované bez odmien vo výške 1 536 497 euro, prevádzkové réžia je viazaná v objeme 0,74 % rozpočtu r. 2023, čo je bez prijatia opatrení dlhodobo neudržateľné (rast cien energií na trhu). Návrh štátneho rozpočtu počíta s rastom kvalifikovaných zamestnancov na spracovanie strategických dokumentov (PHSR, ÚP a iné). Ďalším výdavkom, ktorý nie je možno odhadnúť sú tovary a služby spojené s rozšírením digitalizácie úradu a vybudovanie efektívnej verejnej správy. Úrad bude bez základných opráv, údržby a výmeny bežných kancelárskych potrieb (počítače, softvér).

Výdavky na školstvo predstavujú 8 129 544 euro a výdavky sú operatívne viazané vo všetkých položkách. Plná kompenzácia výdavkov je na úseku preneseného výkonu štátnej správy a v poskytovaní zmluvnej dotácie na neštátne školstvo. V originálnych kompetenciách dochádza k 0,97 % viazaniu výdavkov čo si vyžaduje prijať zásadné racionalizačné opatrenia a zaoberať sa zdieľanými službami pretože v opačnom prípade budeme musieť výdavky dofinancovať počas roka 2024. Už na rok 2023 boli výdavky na originálne kompetencie rozpočtované na úrovni roku 2022 a došlo k ich navýšeniu o takmer 350 tis.euro, takýto stav vývoja je neudržateľný.

K viazaniu výdavkov dochádza prierezovo vo všetkých kapitolách rozpočtu okrem zákonného zvyšovania platov a odvodov zamestnancov.

Mesto k 1.1.2024 v čase schvaľovania rozpočtu vykonáva verejné obstarávanie cien energií a výsledok je premietnutý v rozpočte. V prípade nepredpokladaného zvýšenia výdavkov budú prijaté opatrenia. Mesto by malo venovať zvýšenú pozornosť investovaniu do alternatívnych a udržateľných zdrojov financovania (fotovoltaika, tepelné čerpadlá a iné).

V roku 2024 je potrebné venovať pozornosť výdavkom v oblasti odpadového hospodárstva ktorá predstavuje s transférom pre TSML výšku 756 tis.eur a je viazaná na 0,99 % rozpočtu r. 2023. Bez zavedenia množstvového zberu odpadov v celom meste neeliminujeme navyšovanie výdavkov na zber a likvidáciu odpadov. Pozornosť je potrebné venovať triedeniu odpadov.

Hlavná kontrolórka mesta poukazuje i na výdavky v oblasti sociálnych služieb (efektívnosť komunitnej práce, zásobovanie vodou Levočské Lúky a iné).

V zmysle § 7 ods.2 a 4 zákona č.583/2004 Z.z. a VZN mesto z rozpočtu vyčlenilo na rok 2024 finančné zdroje na **poskytnutie dotácií na kultúru** vo výške 7 770 euro, osobitný transfer pre OZ Levočan 4 tis. €. Priame dotácie **na šport** sú rozpočtované vo výške 65 000 euro, nepriame dotácie na športoviská 67 tis. euro. Priama dotácia podľa § 7 ods. 3 zákona na bežecký areál Krúžok nie je rozpočtovaná v rozpočte. Na poskytnutie dotácie nevzniká žiadateľovi právny nárok. Poskytnutím dotácie podľa §4 ods.3písm.h/ zákona č.369/1990 Zb. a §7 ods.6zákona č.583/2004 Z.z. nemožno zvýšiť celkový dlh mesta.

V roku 2024 je nevyhnutné prijať zásadné opatrenia na viazanie výdavkov, aby sme dokázali zaujať aj stanovisko v prípade uplatnenia sankcií z ústavného zákona o dlhovej brzde (viazať výdavky štátu pod 60 % HDP), čo sa dotkne aj rozpočtov obcí.

Mesto nie je kapacitne, personálne, infraštruktúrou pripravené na prijatie účinných opatrení na šetrenie verejných zdrojov a ich hospodárne a účinné budúce využívanie. Zmena si vyžiada reformu úradu, prevádzok a oddelení.

V návrhu kapitálových výdavkov rozpočtu na rok 2024 v objeme 6 175 729 euro sú zohľadnené plánované investície – vyčlenené prostriedky na vyhotovenie zmien Územného plánu a projektovej dokumentácie, rekonštrukciu ciest, chodníkov a námestia v objeme 325 tis. euro, v programe bývanie a občianska vybavenosť (rekonštrukcia NMP 47, amfiteáter, Námestie Š.Kluberta 6, NMP 28, terénne úpravy Hrad, LIDL čistinka, hradobné opevnenie) v objeme celkom 5 211 tis.euro, zriadenie fotovoltického vybavenia zimného štadióna a rekonštrukciu ihriska G.Haina. Všetky projekty sú schválené v roku 2023, investične prechádzajú do roku 2024. Mesto nerozpočtuje krytie kapitálových výdavkov z hospodárenia bežného roka (podrobne v tabuľke rozpočtu), investície budú kryté z nenávratných zdrojov financovania a z úverov, schválených v predchádzajúcom období.

Hlavná kontrolórka mesta vyhodnocuje ukazovatele dlhovej služby a spracúva stanovisko ku úverom, schváleným v rozpočte alebo jeho úprave. Mesto Levoča v r. 2024 nerozpočtuje krytie investícií novými dlhodobými úvermi. Investície sú kryté z nenávratných zdrojov, z vlastných fondov a z dočerpania schválených úverov v minulom období. Dlhová služba ku dňu predloženia návrhu rozpočtu na r. 2024 sa mení z dôvodu plánovaného refinancovania jestvujúcich úverov, ktoré v roku 2024 nebudú splácané a predstavujú zostatok 3 671 tis. euro (podrobne str.9 Predkladacej správy). Mesto vyhodnocuje vývoj a celkovú sumu dlhu na rok 2024 vo výške 22,31 % a sumu ročných splátok vo výške 4,32 %.

Hlavná kontrolórka mesta odporúča venovať pozornosť kvalite ľudských zdrojov a projektovej príprave projektov a to vytvorením Projektového útvaru, ktorý bude pripravovať zásobník projektov pre výzvy na plnenie zámerov mesta. Získavanie nenávratných zdrojov financovania investícií mesta bude jedinou formou rozvoja mesta.

Súčasťou návrhu rozpočtu sú aj **výdavky na finančné operácie** v objeme 137 265 euro, ktoré tvoria splátky úverov ŠFRB. Mesto na rok 2024 počíta s refinancovaním úverov a odkladom splátok istín úverov z dôvodu neschopnosti mesta vytvárať prebytok bežného hospodárenia a splácať úvery.

Hlavná kontrolórka mesta sa oboznámila s návrhom výdavkov rozpočtu na rok 2024, ktorý vychádza z funkcií mesta, predpokladá vývoj inflácie a odhaduje ekonomický vývoj, neistotu ale i realizovanie programov EU. Rozpočet výdavkov mesta je opatrný a vyzýva na prijatie dlhodobu udržateľných výdavkových opatrení. Rozpočet na rok 2024 je napätý, neobsahuje žiadne rezervy a je na hranici platobných možností mesta.

C/ 1.4. Programový rozpočet mesta Levoča na rok 2024

Základom finančného hospodárenia je programový rozpočet mesta, ktorý sa zostavuje na tri kalendárne roky a predstavuje kľúčový nástroj finančného manažmentu mesta.

V zmysle § 4 ods.5 zákona č.583/2004 Z.z. rozpočet mesta v 14 programoch a podprogramoch obsahuje zámery a ciele, uvedené v programovom rozpočte a zodpovednosť za plnenie rozpočtu a jeho čerpanie. Návrh rozpočtu na rok 2024 bol zostavený ako programový t. j. zdôrazňujúci vzťah medzi rozpočtovými výdavkami, očakávanými výstupmi a výsledkami programov. Návrh programového rozpočtu spĺňa zákonné náležitosti, obsahuje 14 programov a podprogramy s cieľmi, zdrojmi financovania, monitoring i zodpovednosť za plnenie.

C/1.5. Dlhová služba

Vo finančných výdavkových operáciách roku 2024 mesto nerozpočtuje splátky istín úverov len splátky úveru ŠFRB v objeme 137 tis. euro. Mesto na rok 2024 nerozpočtuje prebytok hospodárenia bežného rozpočtu a kapitálové príjmy vo výške, aby bolo schopné splácať istiny úverov, ktoré vstupujú do dlhovej služby. Mesto plánuje jestvujúce úvery refinancovať a tým si odloží splátky ich istín, čo sa udialo už aj v roku 2023 a dlhodobo je to neudržateľné. Splátky úrokov z úveru sú rozpočtované vo výške 95 000 euro a hradené z bežných výdavkov. V návrhu rozpočtu na rok 2024 vo finančných operáciách je zohľadnené dočerpanie úverov z predchádzajúcich rokov na krytie rozpracovaných investícií.

Predpokladaná úverová zadlženosť mesta na rok 2024 dosiahne 22,31 % bežných príjmov minulého roku 2023 (i bežné príjmy na financovanie preneseného výkonu štátnej správy a účelové granty, z ktorých nie je možné splácať istiny). Predpokladaná úroková zadlženosť mesta na rok 2024 je predpokladaná na úrovni 4,32 % (podrobný rozpis zostatkov úverov, ročných splátok istín úverov, vývoj dlhovej služby obsahuje textová časť návrhu rozpočtu na rok 2024, str.9).

Mesto Levoča plní ukazovatele dlhovej služby, ustanovené § 17 zákona č.583/2004 Z.z. Zvyšovanie úverovej zadlženosti mesta má vplyv na platobnú schopnosť mesta.

C/ 1.6. Rozpočet Mestského kultúrneho strediska v Levoči

Rozpočet MsKS na rok predstavuje výdavky na platy a odvody zamestnancov, energie a správu majetku. V rozpočte nie sú kalkulované žiadne investičné výdavky ani výdavky na opravy a údržbu majetku. MsKS rozpočtuje vlastné príjmy, ktoré nemožno odhadnúť (vstupné, granty a dotácie) a ktoré prednostne zapája na čerpanie výdavkov na kultúru. Základnou činnosťou MsKS je poskytovanie služieb kultúry, prevádzka strediska a zabezpečenie správy majetku, v roku 2023 príspevkovej organizácii pribudli vyhlíadky vo veži zvonice baziliky a výdavky na informačnú kanceláriu, ktorú príspevková organizácia plánuje kryť z vlastných zdrojov.

C/ 1.7. Rozpočet Technických služieb mesta Levoča

V oblasti financovania komunálnych služieb na rok 2024 transfer obsahuje výdavky na platy a odvody zamestnancov, energie a prevádzku na zabezpečenie funkcií služieb. V rozpočte na rok 2024 nie sú výdavky na opravy a údržbu majetku, čím sa dlhodobo zvyšuje investičný dlh na majetku mesta. TSML viažu výdavky rozpočtu a už niekoľko rokov generujú prebytky hospodárenia, účelovo používané na rekonštrukciu majetku mesta. Organizácia modernizuje a obstaráva majetok na zabezpečenie činnosti, dosahuje úspory. Výzvou aj pre TSML je riešenie odpadov a investovanie do zberného dvora.

C/ 1.8. Rozpočty rozpočtových organizácií mesta – školy a školské zariadenia

Rozpočty škôl a školských zariadení sú prostredníctvom prijatých transferov zo štátneho rozpočtu na výkon prenesených kompetencií a prijatých výnosov z dane na zabezpečenie originálnych kompetencií mesta priamo napojené na rozpočet prostredníctvom kapitoly školstva a podľa VZN s prihliadnutím na špecifiká. V kapitole školstvo je rozpočtovaný výdavok v objeme 8 130 tis. euro, z toho na neštátne školstvo 1 025 tis. euro.

Z Á V E R

V rozpočte mesta sú zahrnuté povinnosti vyplývajúce z preneseného výkonu štátnej správy a plnenie originálnych kompetencií mesta. Na rozpočet výdavkov má vplyv najmä zvyšovanie plátov, energetická kríza, inflácia cien, znižovanie podielových daní zo štátneho rozpočtu a rast povinností z preneseného výkonu štátnej správy uložené zákonom bez finančného krytia výdavkov.

Mesto je nútené prijímať opatrenia, najmä na úseku zvyšovania vlastných daňových príjmov a viazania výdavkov, súčasne je povinné hľadať stratégiu alokácie zdrojov z rozpočtu EU, pripraviť zásobník projektov na zapojenie sa do výziev a na efektívne čerpanie finančných zdrojov najmä v oblasti environmentalistiky, znižovania investičného dlhu mesta, opravy pamiatkového fondu a pamiatok UNESCO, informatizácie a transparentnosti verejnej správy.

Návrh rozpočtu mesta na rok 2024 je zostavený v požadovanej štruktúre ako schodkový v objeme 1 245 521 euro, ktorý je krytý finančnými operáciami a to z dôvodu nenaplnenia bežných príjmov. Aj pri viazaní bežných výdavkov vo výške 0,94 % rozpočtu roka 2023 mesto nedosahuje plnenie rozpočtu v požadovanom rozsahu a kvalite.

Návrh rozpočtu reálne hodnotí možnosti mesta, je zostavený v súlade s rozpočtovými pravidlami a garantuje už obmedzované plnenie funkcií mesta i keď preukazuje neschopnosť mesta kryť splátky istín úverov a čo i len čiastočne kapitálové výdavky z vlastných zdrojov.

Návrh rozpočtu mesta na rok 2024 bol spracovaný a zverejnený na úradnej tabuli dňa 29.11.2023. Stanovisko hlavnej kontrolórky mesta k návrhu rozpočtu na rok 2024 bolo spracované a zverejnené na základe § 18 f, ods.1 písm.c/ zákona č. 369/1990 Zb.z., v súlade s predloženým návrhom z hľadiska legality a legitimity, súladu s metodikou tvorby a výkazníctva t.j. kompetencií mesta, úloh, pôsobnosti a právomoci orgánov mesta pri rozhodovaní o nakladaní s rozpočtom a s majetkom mesta.

Hlavná kontrolórka mesta Levoča nezistila pri zostavovaní Návrhu rozpočtu mesta na rok 2024 s výhľadom na roky 2025-2026 nedostatky a porušenia všeobecne záväzných právnych predpisov, nevyvodzuje pripomienky k procesu tvorby rozpočtu a oprávnenosti výdavkov.

V Stanovisku uvedené návrhy opatrení hlavnej kontrolórky mesta majú odporúčací charakter, nie sú pre orgány mesta záväzné i keď sú navrhované v konzekvenciách eliminovať budúce riziká.

Hlavná kontrolórka mesta Levoča na základe kontrolnej činnosti a po zohľadnení východísk k návrhu rozpočtu mesta nemá k rozpočtu zásadné pripomienky a odporúča Mestskému zastupiteľstvu v Levoči :

- schváliť Návrh rozpočtu mesta Levoča na rok 2024
- a Návrh rozpočtu mesta Levoča na roky 2025 - 2026 zobrať na vedomie.

V Levoči, dňa 12.12.2023

Vypracovala:

JUDr.Rusnáčiková Dana – hlavná kontrolórka mesta

